

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Жана Попова,

Факултет по журналистика и масова комуникация, СУ „Св. Кл. Охридски“

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“
в научна област 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Медии и комуникации – журналистика – Медийна музика)
с дисертационен труд на тема: „**Българската метъл музика – символи и медийни образи**“, на **Пламена Ангелова Петрова**, редовна докторантка в катедра „Радио и телевизия“ на Факултета по журналистика и масова комуникация, СУ „Св. Кл. Охридски“
с научен ръководител: проф. дн. **Венцислав Димов**

I. Представяне на докторанта

Дисертационният труд на Пламена Петрова надминава по всички критерии изпълнението на посочените изисквания за завършването на заключителната форма в научно-образователната степен „доктор“.

Дисертационният труд е обсъден и насочен за защита на заседание на катедра „Радио и телевизия“, проведено на 19 юли 2021 година и с решение на ФС при Факултета по журналистика и масова комуникация на СУ „Св. Климент Охридски“ / Протокол №01 / от 9 септември 2021 г.

Текстът е с обем от 449 страници. От тях 296 страници са основен текст, библиографията и източниците са разположени на 42 страници. Използваната научна литература обхваща общо 87 източника: 56 на кирилица и 31 на латиница; другите източници (интернет ресурси) са общо 315, от които 220 електронни публикации, 11 нормативни актове и 84 видеоклипове.

Приложението с обем 109 страници включва 14 интервюта с респонденти по темата.

II. Оценка на качествата на дисертационния текст

Дисертационният труд е структуриран в увод, пет глави, заключение, списък на използвана библиография и други източници (интернет източници, нормативни актове, видеоклипове) и приложение.

Текстът надвишава многократно изисквания обем страници, оформлението е улесняващо за читателя. Няма допусната част в още една важна част – цитирането и позоваването на използваните теоретични постановки и източниците, които са обект на анализ. Умелото структуриране на отделните части в текста показва концентрирано целеполагане и в изследователската работа, разгърнатата мащабна картина на изследователските въпроси още от самото начало и в същото време – никакъв компромис с детайлизираното въвеждане на читателя във всяко събитие, и допълването чрез контекст за медийното развитие, въпреки изчезналите през годините медии. Поздравявам авторката за непрекъснатото набавяне на този втори план за четящия, така че да се открояват в анализа изводите, и сравненията, без да се налага отделна проверка на фактологичността.

Авторефератът показва завършена способност на докторантката за саморефлексивно писане. Коректно е описана структурата на текста, така че не е нужно повторение.

За да ви убедя, че работим със сериозно научно произведение, ще започна с най-привлекателната част за всеки рецензент – със съмненията на автора, с вътрешните питання на изследователката Пламена Петрова, които са оставили следи в текста. Точно благодарение на онази липса на категоричност, се е породил и един от приносните елементи в текста по отношение на напрежението култура/субкултура, когато изследваме метъл музиката и мястото ѝ в медиите.

Пламена Петрова познава много добре изследванията в световен мащаб за развитието на музикалните жанрове и стилове, за влиянието на медиите върху развитието на метъл музиката, както и обратния процес – за промените в медиите, настъпили, благодарение на метъл общностите и тази музика. Но това не е достатъчно – в анализа си тя спори с част от авторите, надгражда тезите им, диалогизира научните им изводи. Това е един от основните въпроси, от които започва Пламена Петрова: какво е метъл музиката – субкултура или култура? За съжаление, много често някои научни разработки върху развитието на метъл музиката показват един основен пропуск в изследването на музикални явления: изследователите от различни области понякога пропускат влиянието и ролята на медиите за промените, които отчитат в това явление. Следвайки изследванията на утвърдени български учени като Венцислав Димов, Розмари Стателова, Лозанка Пейчева, Снежана Попова, Вяра Ангелова, Орлин Спасов, Петър-Емил Митев, Ивайло Дичев, докторантката Пламена Петрова показва защо без знанието ни за медиите у нас е трудно да работим с едри категории като култура и субкултура. Благодарение на анализа на медиите, виждаме отговори на този въпрос – какво е метъл музиката, правена на „българска сцена“. И въпреки че този толкова последователно изложен анализ се опитва да ни убеди по-скоро в субкултурната същност на метъл музиката

(особено заради историческия подход в сравнението с битността ѝ на „неформална култура“ в края на 80-те години на миналия век), с удоволствие приех поканата на авторката (защото тя съществува дори риторично) да споря с текста ѝ, тъй като смятам, че това е част от „паралелната култура“ в края на 80-те и част от „основна култура“ – особено след възникването на музикалните радиостанции и телевизии и у нас. Показателен за дълбочината на анализа е начинът, по който Пламена Петрова помирява тези две концепции за битуването на избраната от нея музика – тя приема определението „класическа субкултура“ за метъл музиката. Проблематизирането на отношенията култура-субкултура, и разгръщането на анализа така, че да видим как един музикален жанр/стил може да преминава в различни състояния и под влиянието на политически и обществени процеси, е един от приносите, които дисертацията има. Общественият промени, които влияят върху медийната музика, са изведени след типологията на процесите на медийната памет за субкултурното начало на хеви метъл музиката у нас и разтварянето ѝ в интернет фрагментирания канали, в които няма основна и подчинена медия – това е друг значим принос на изследователската работа на Пламена Петрова.

Важно е да отбележим коректното описание на изследователските процедури, чрез които Пламена Петрова достига до резултатите си. По този начин стават ясни методите, чрез които търси пресечни точки на взаимодействия между музиканти, медии и организатори – фестивали и концерти, видеоклипове, медии.

Анализирани са различни медии – печатни и онлайн; радио и телевизия; специализирани медии и специализирани предавания в медии без музикален профил. Чрез дискурсивния анализ и контент анализ на списание „Про-рок“, сайтовете “Metal Hangar 18” и “We Rock”; специализираните радиостанции “Z-Rock”, „Тангра Мега Рок“ и „Радио 1 рок“; специализираните радио („Музикална кутия“, „От другата страна“ и „Неделен рок блок“) и телевизионни („Фрактура“ и “Firestage”) предавания са изведени основните послания и отзивите във форуми, чатове и интернет страници. Авторът използва още един метод: интервюта с респонденти от анализиранияте медии и предавания, както и включено наблюдение.

Обърнато е внимание на агресивната лексика; сексизмът в метъл журналистиката, намиращ изражение в сексуализирани и/или пренебрежителни описания на чуждестранни жени музиканти, характеризирани през визията си и в специфичното (не ендемично) явление “Female Fronted Metal”. Включено е изследване на специализираните медии по време на пандемия, което очертава разликите с функционирането им в „нормален“ период.“ (ако използваме назоваването от дисертационния труд).

III. Приноси на дисертационното изследване

Като принос на изследването бих посочила създаването на по-обстойна „микроистория“ на музикалните предавания по радиото и телевизията и на онлайн издания. Ако не е този труд, ние губим дори систематизираното представяне на този сегмент от роккултурата, за която иначе се пишат много дисертации и дипломни работи и винаги липсва историята на медиите, сякаш те са само контекст, а не са основният канал, чрез който субкултурите се разпространява. Приносът на Пламена Петрова в историята на флуидното преминаване от субкултура към култура на рокмузиката е важен и за историята на електронните и на онлайн медиите.

Дисертационният труд на Пламена Петрова има принос към знанието ни за развитието на музикалната журналистика. Анализът ѝ за журналистите, които са раздвоени между ролята на водещия и на фена, е основополагащ за анализа на медийните образи на метъл културата. За разлика от много други области, музикалната журналистика остава толкова силно персонифицирана журналистика, тъй като радиото е водеща медия в тази област, че можем да видим в анализа на Пламена Петрова как водещите на предаванията за метъл формират дори облика на цели радиостанции или тв канал (какъвто е случаят с „Фрактура“ по ММ, например). Проследен е един от най-ярките конфликти в „изземането“ на марката Z-Rock и утвърждаването на разпознаваема радиостанция чрез водещите..

Още един приносен елемент на дисертационния труд произлиза от анализа на видеоклиповете. В текста е добавен нов елемент към анализа на символните знаци на метъл музиката, съчетано с анализ на видеоклиповете (на сцените на насилие, на сексуалните образи, на жените като особен елемент от тази видеокултура): Пламена Петрова прави анализ на „българскостта“ на метъл клиповете чрез пресичането на две категории, свързани с идентичността – „пол“ и „националност“. Особено място тук заемат теоретичната разработка за ролята на езика, на който пишат песните си българските метъл банди.

Приносен елемент в дисертацията е изграждането на модел за сравнението между двата периода на различни режими на регулация на музикалната култура – на държавната цензура и пазарния натиск.

И в края на рецензията трябва да отбележа едно авторово усилие, което видях удържано до края на текста – усилието да превежда! В научното писане за музика много често изобилства от нарочно оставени непреведени напълно преводими реалии. Това е усилие да не се поддаде на лекотата, с която иначе – видимо – работи с названията на английски език.

IV. Бележки и препоръки

Нямам бележки по текста. Предварително заявените задачи са осъществени. Изследването е представено не само коректно, но и интригуващо, като са спазени всички изисквания на научното изложение.

Препоръката ми е знанията и уменията, придобити по време на обучението в катедра „Радио и телевизия“ на ФЖМК, СУ „Св. Кл. Охридски“, да бъдат използвани в бъдеще за изследователска дейност.

V. Публикации и участия в научни форуми

Авторефератът ни показва последователна научна публикационна дейност – Пламена Петрова има 4 научни публикации. Допълнително е важно да открия участието ѝ с научни доклади в ежегодните научни конференции, както показват програмите им на сайта medialog-bg.com.

Пламена Петрова е участвала редовно с провокиращи дискусия доклади и на Докторантския семинар, организиран всяка година от катедра „Радио и телевизия“. Като докторантка Пламена Петрова е част от организацията на семинара на катедрата. Тя се отличи и с успешна преподавателска работа в упражненията по „Музика в електронните медии (радио)“, в академичната 2020/2021 г., усвоявайки много бързо нови средства за обучение в трудната пандемична година.

VI. Заключение

Като се имат предвид достойнствата на представения дисертационен труд, показаните умения за научно писане, оценката на автореферата и публикационната дейност, **цялостната оценка за работата на докторанта е положителна.**

Предлагам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят научната и образователна степен доктор на Пламена Ангелова Петрова.

Дата: 13.11.2021 г.

Рецензент: доц. д-р Жана Попова